

Joden bezocht werd. Er kon geen vrede en geen geluk dagen in een volksleer, waarin Israels Gods zoo gedurig verloochend werd, en waarin de roepstem van den Profet schier nimmer gehoor vond.

Het leek zoo natuurlijk, het sprak zoo als van zelf, dat Israels ongeloof en zijn verwerping van den Heiligen met ramp en tegenspoed gestraft werd, en op zichzelf zou 't niets bevredigend hebben, indien Israël om zijn ontrouw uit zijn heilige roeping was uitgeworpen, en indien ook de profet dien God tot het volk gezonden had, tenslotte zijn roeping op gaf, zich in wanhoop verzonk, en Jehovah rechtvaardigde, die om den gestadigen afval van het volk tot in Jeruzalem en tot in de Ballingschap zijn belofte aan de vaderen terug nam, de roeping van Israël te niet deed, en uit de afgedochte Heidenvolken een nieuwe schare afsonderde, die voor zijn heilige recht en voor zijn Majesteit in de bres zou treden.

Het was voor de Profeten schier onmogelijk, om in een zoo diep gezonden, afvallig volk de waarachtige kinderen des Heeren te zien. Schier bij elke ontmoeting met de schare riep de Profet op wereldin en ongeloof. Wat hij ook getuigde, men stoorde zich er niet aan, maar dreef er eet den spot mee. De plage die Israël bij de bange uitbroeken droogte op zijn akker ervoer, was zoo ten volle beantwoordend aan den onheiligen geest, die zich van de publieke opinie in Jeruzalem had meester gemaakt. En steeds meer naar Israels afval en ontrouw een positie aan, alsof van vergiffenis geen sprake meer kon komen, en alsof de ure van Israels ondergang naderende was.

Met het oog op dien ontredderden toestand te Jeruzalem en op de hooven der landbevolking sloeg daarom de Profet ten slotte een geheel anderen toon aan. Wat hij zelf te Jeruzalem en op den akker van het volk had waargenomen, vestigde dieper dan ooit bij hem de overtuiging, dat Israël zich door zijn afval en stuitende zonde eigenwillig in den peul des verderfs had geworpen en op geen uitweg tot verlossing meer hopen kon. Maar toch kon u mocht hij de hopen op Israels toekomstige uitredding niet opgeven. En dit niet om Israël zelf, want het volk had in zijn gedrag en houding den finalen ondergang ten volle verdiend; doch hiernaede waren Gods beloften nog niet te niet gedaan.

Twierel stond hier scherp tegenover elkander. Eenerzijds bleef de roeping en de belofte stand houden, die aan Abraham en het patriarchale geslacht gegeven waren, en anderzijds kon en mocht niets worden te kort gedaan aan den eisch van heiligheid en geloofstrouw die aan Israël, zoo het in 't eind de zegespraal wegdagen, gesteld was. In verband met deze twee eischen geestelijke worsteling trad de profet Jeremia dan ook op tweeërlei zeer onderscheiden wijze onder Israël op. Hij liet geen ogenblik af van den gestrengen eisch, om het volk van Jehovah tot plicht van trouw en eer terug te roepen, en het de oordeelen aan te kondigen, die bij voortgaande ontrouw, voor heel het volk dreigende waren. Doch wat hij niet kon en niet mocht, hij mocht zijn profetische roeping niet laten ondergaan in het gesadig optreden als zedemeester, om aan 't volk zijn afval en ontrouw te verwijten. Gewis, ook dit verwijt moest bestendig uitgaan en de heilige wet telkens opnieuw Israël op 't hart worden geboonden, maar hierbij kon en mocht de Profet niet blijven. Hem was als Profet hooger en ernstiger roeping ten deel gevallen. Niet alleen op de toekomst van zijn volk moest hij zijn oog richten, maar op den voorgrond zelfs moest voor den Profet steeds weer de vraag staan, hoe hij de eere van Jehovah onder het verkoren volk tot haar recht zou laten komen. En dit was het wat hij dan uitdrukte in de zoo aangrijpende bede: «Doe het Heere om uws Naams wille, want om afkeerige zijn vele en wij hebben tegen U gezondigd».

Dit nu is de echte Profetentaal. Ook zijn volk heeft hij lief, en hij was tot elk offer bereid, zoo zijn volk, met name te Jeruzalem, voor terugkeer naar God te winnen was; maar toch, juist omdat hij Profet was, is de verlossing van zijn volk voor hem niet het heiligste en voorname. Het gaat zeer zeker de Profet ook zijdelings om 't volk, maar hoofdzak van de Profetische roeping is en blijft toch steeds, dat de eere zijns Gods tot haar recht kome. Het volk als volk mocht in de eere zijner vaderen te kort schieten, en steeds verder afdoelen, maar dit kon nooit ook maar iets afdoen aan den gebiedenden eisch, dat de eere Gods ten slotte overkort en volkomen zou gehandhaafd worden. Al voelt de Profet dan ook, dat zij 't volk slechts naar verdienste gekasijd wordt, en dat hij zelf als kind van Israël dit lijden zijns volks mee moest dragen, dit alles kon nimmer iets te kort doen aan de hooge roeping, dat de Naam des Heeren ten volle tot eere zou komen. Al ging dan ook het volk onder, doordien het nog verder afdoelde, toch bleef het ondenkbaar dat Jehovah in 't eind de eere zijns Naams, de eere van zijn Woord en de eere van zijn belofte niet zou handhaven. Wat ook het volk leed, en in wat zonde het ook vervallen mocht, God, de Almachtige, die immers Israels trouwe Bonds God was, zou in 't eind volkomen gehandhaafd worden. Wat ook onderging en wegzak, aan Hem als der goden God zou de zegespraal blijven, en hieraan het geloof te bevestigen was juist de roeping van den Profet. De leer had ook in Israël de roeping om op de zedelijke verheffing van het volk aan te sturen, maar de roeping van den Profet richtte zich van meet af op een veel hooger en heiliger doel. De Profet trad niet op, om 't volk met zijn schuld te dekken, maar om de eere Gods in 't eind tot haar volkomen triomf te leiden. En dit stuk van de Profetische roeping geeft daarom als vanzelf aan Jeremia de betuiging en de bede op de lippen: «O Heer, doe het om uws Naams wille.» «Waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling in het land, of als een reiziger die slechts inkerkt om te vernachten?»

Hier sluit de martelaarsgedachte als van zelf aan het Profetische woord aan. Ten slotte is het den Profet noch om eigen redding, noch om den triomf van zijn volk, maar eeniglijk om de zegespraal van Gods Naam en eere te doen, en juist dit immers is de bezielde toon die in het zegel van den Martelaar weerklinkt, en juist daarom staat een Martelaar zoo hoog. Slechts uiterst zelden leeft onze ziel in de Martelaarsgedachte in. Om als Martelaar voor de eere Gods te kunnen lijden en desnoods te sterven, moet 't innerlijk in ons hart op alle manier doorworsteld zijn. Zelfs de gedachte aan eigen zaligheid mag den Martelaar niet tot zijn heilige geloofdaad brengen. Eeniglijk om

de eere van zijn God moet 't hem te doen zijn. Hij bespeurt op alle manier, hoe de onstuimige wereldgeest tegen Gods eere indruischt. Dit doet een heilige ergernis in zijn verborgen gemoedsleven opbruisen. Vandaar de heilige drang die zich van hem meester maakt. Hij kan het niet dulden noch verzetten, dat de eere van zijn God wordt aangerand. Hij voelt zich onweersaanbaar aangegepen om er zijn protest tegen te doen uitgaan. En als hij nu door dit kloek en moedig protest nog banger vervolgd uitlokt, zoodat hem ten slotte geen andere keus wordt gelaten, dan om of zich terug te trekken en te zwijgen, of moedig naar de Martelaarskroon te grijpen, dan drijft en dringt hem de innerlijke aandrif des Geestes, om nóg kloeker en beslister dan dusver voor de eere van Gods Naam uit te komen. En dreigt men hem dan met den dood, en laat hem geen andere keuze, dan om te zwijgen of als martelaar te sterven, dan kan hij zelfs geen ogenblik aarzelen, maar treedt beslister met zijn onverwachte belijden naar voren, en sterft, zich als naar Boven getrokken voelend door zijn Middelaar en zijn God.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 November 1919.

Nu in de Tweede Kamer bij het debat over den duurtetoelag aan de predikanten, geestelijken enz. zoolwer door den Minister van Financiën als door verschillende Kamerleden gewezen is op de wenschelijkheid om den financieelen band tusschen Staat en Kerk los te maken, zijn de voorstanders van deze staatsubsidie natuurlijk terstond in de weer om den volke diets te maken, dat in deze staatsubsidie geen het minste gevaar noch voor den Staat noch voor de Kerk schuilt.

Zoo wordt in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, Avondblad van 31 October, in een schrijven zoogenaamd van Doopsgezinde zijde, Dr. Kruyt onderhanden genomen, omdat deze in de Kamer beweerd had, dat de scheiding van Staat en Kerk door deze subsidie gevaar liep.

Deze predikant blijkt den term «scheiding van Kerk en Staat» niet te begrijpen. De liberale leuze is aangeheven lange jaren geleden om te bewerken, dat een dusdanige verhouding tusschen kerk en staat zou ontstaan, dat noch de kerk over den staat, noch deze laatste over de kerk eenig zeggenschap zou hebben. Welnu, die verhouding bestaat in ons land reeds langer dan een halve eeuw. Beide organen zijn volkomen van elkaar gescheiden. De overheid oefent niet den geringsten invloed meer op de inwendige organisatie der kerkgenootschappen. De kerk is absoluut vrij en eveneens om staatsbewind behoeft zich niet te storen aan eenige kerkelijke autoriteit. Had Dr. Kruyt vóór dat hij sprak zich eerst op de hoogte gesteld, dan zou hij uit het voortreffelijke werk over de grondwet van wijlen Prof. J. T. Buys hebben kunnen leeren wat hij niet wist, en als theoloog had behooren te weten.

Blijkbaar heeft deze theoloog zelf het werk van Prof. Buys al zeer slecht gelezen. Want Prof. Buys dringt bij de bespreking van Art. 168 er juist op aan, bij een toekomstige Grondwetsherziening dit artikel niet stilzittend voorbij te gaan, omdat «uit den grondwettigen regel groote bezwaren en gevaaren voor Staat en Kerk beiden kunnen voortvloeien» (blz. 524). Welke die bezwaren en gevaaren zijn, zegt Prof. Buys dan nader uiteen op blz. 553 en vervolgens. Vooreerst dwingt Art. 168 den Staat telkens zich te mengen in kerkelijke aangelegenheden, bijv. of een predikantsplaats zal gesticht of opgeheven worden. En dat, zegt hij, is in strijd met het beginsel van scheiding van Kerk en Staat. Maar nog ernstiger is zijn tweede grief, dat Art. 168 ook de Kerken aan banden legt. «Terwille van hunne inkomsten moeten deze, zegt hij, nu allerlei beperkingen van hun inwendige vrijheid zich laten welgevallen. Die voortdurende onomdigheid heeft aan de gezonde ontwikkeling van sommige kerkgenootschappen afbreuk gedaan. Vooral drukt dit, als de vraag opkomt: mag men zich afscheiden? Dat komt neer op prijsgeving van al de geldelijke voordeelen vroeger genoten. Art. 168 houdt, ten spijt van de toegezegde vrijheid, kerkelijke genootschappen bijeen, die sinds lang gescheiden zouden zijn, hadden zij slechts met de wetten van hun eigen natuurlijke ontwikkeling rekening gehouden. En nu mogen het zilveren koorden zijn, welke aldus de vrijheid van de Kerk belemmeren, de belemmering is daarom niet minder drukkend en groot.»

Het is misschien wel goed aan deze woorden van Prof. Buys te herinneren, nu spoedig de herziening van Art. 168 aan de orde zal komen. Want nog altoos doet de legende dienst, alsof Dr. A. Kuyper de boosze man zou wezen, die uit haat tegen de Hervormde Kerk en omdat het Kerkgenootschap, waartoe hij zelf behoort, geen subsidie ontvangt, tegen deze rijkssubsidie aan de Kerken zou ijveren.

Aldus toch wordt door dezen zelfden schrijver in het Kerknieuws beweerd:

Wie begint te tornen aan de rijkssubsidie, doet dat omdat reeds veertig jaren lang Dr. Kuyper daartegen te velde trekt. Maar warempel vergeet men aldoor, dat het kerkgenootschap, waartoe deze staatsman behoort, juist geen subsidie geniet en dat de door hem zoo vurig gehate Herv. kerk zonder subsidie een financiële crisis te doorstaan kan krijt.

Opzettelijk wordt hier verzwegen, dat Dr. A. Kuyper nooit er voor gepleit heeft, deze rijkssubsidie zonder meer in te trekken, maar altoos heeft voorgestaan, dat de Staat eerst tot afrekening zou overgaan door aan de rechthebbenden de kapitalen uit te keeren.

En als de Hervormde Kerk deze kapitalen ontving, hoe zou ze dan daardoor in een «financiële crisis» kunnen komen? Het maakt toch financieel al zeer weinig verschil, of de Staat jaarlijks een bedrag van zoolvef honderdduizend gulden aan de Hervormde Kerk uitkeert, of haar een

Ik cursiveer.

kapitaal schenkt, waarvan de renten met deze subsidie gelijk staan.

Toch is dit slechts bijzaak. De hoofdzak, waarom het ons hier te doen is, is, dat niet Dr. A. Kuyper alleen, maar evenzeer Prof. Buys uitgesproken heeft, dat de bestaande regeling in strijd is met de scheiding van Staat en Kerk, en dat de Staatssubsidie een zilveren koord is, die de gezonde ontwikkeling der Kerken belemmert en tegenhoudt.

Het is daarom zoo zonderling, dat men in een liberaal orgaan nu juist het tegendeel hoort verklaren.

Of zit hier wellicht «hoogere politiek» achter?

Financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs.

Naar aanleiding van een wetsontwerp, door den Minister van Onderwijs bij de Tweede Kamer ingediend tot wijziging van de Hooger Onderwijswet, schijnt de omerking gemaakt te zijn, of het geen tijd was om ook voor het bijzonder Hooger Onderwijs door den Staat meer subsidie te laten geven. De Minister heeft daarop in zijn Memorie van Antwoord geantwoord, dat de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs bij deze wetswijziging bezwaarlijk kan zijn verwacht, te minder waar de Grondwet de gelijke behartiging van openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs niet bepaalt.

Nu is het zeker volkomen juist, dat de Grondwet een financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs niet voorschrijft. Zelfs geven we gaarne toe, dat de zaak van het Lager en het Hooger Onderwijs niet geheel op één lijn staan. Op volkomen financiële gelijkstelling van het bijzonder en openbaar Hooger Onderwijs is dan ook nooit door ons aangedrongen. Wel daarop, dat de Staat meer dan tot dusverre het bijzonder Hooger steunen zou, opdat dit tot rijker ontwikkeling zou kunnen komen.

Wat de bijzondere Gymnasia betreft, is dit dan ook reeds ten deele geschied en evenzo voor de bijzondere Hoogere burgerscholen, die een niet onbelangrijke subsidie van het Rijk ontvangen. Alleen wat de bijzondere Universiteiten betreft, meent de Regeering nog altoos te kunnen volstaan met een nauwelijks noemenswaardige bijdrage in de kosten der gebouwen.

In dit opzicht nu hadden we gehoopt, dat de Minister getoond zou hebben, dat hij meer liefde had voor het bijzonder Hooger Onderwijs. Zeker, hij heeft de mogelijkheid dat van hem nadere voorstellen te wachten zijn in deze richting, niet afgesneden. Hij verklaarde alleen, dat voorloopig zulke voorstellen niet van hem te wachten zijn. En het is reeds veel waard, dat hij niet principieel zich tegen stappen in deze richting verklaarde. Maar het ware ons toch veel waard geweest, wanneer deze Minister uit een Christelijk kabinet, dat toch een open oog moet hebben voor het hoog belang van het Christelijk Hooger onderwijs, openlijk had uitgesproken, dat ook het bijzonder Hooger Onderwijs in heel zijn omvang naar billijkheid recht heeft op den financieelen steun der Regeering.

Het is toch eenzelfde strijd, die in wat de lagere en wat de hogere school betreft, gestreden wordt door ons Christenvolk om voor het Christelijk onderwijs op te komen. Dat naast de openbare gymnasia en hogere burgerscholen thans reeds in alle groote plaatsen christelijke gymnasia en hogere burgerscholen verzezen zijn, is alleen daaraan te danken, dat het Christenvolk de opvoeding zijner kinderen niet aan de openbare scholen wil toevertrouwen. En in den grond geldt hetzelfde evenzeer ten opzichte van de Hooge scholen.

Al erkennen we, dat aan de Openbare Hoogescholen mannen gevonden worden van beslist Christelijk beginsel, die ook in hun onderwijs voor dit beginsel uitkomen, toch neemt dit niet weg, dat deze Christelijke mannen uitonderingen zijn en verreweg het meerendeel dezer hoogerleeren aan de Openbare Hoogescholen, van het Christelijk beginsel al zeer weinig willen weten, zoo niet beslist daartegenover staan. Niet uit particuliere liefhebberij, maar door den nood gedrongen is men daarom tot stichting van een bijzondere Universiteit overgegaan. Zelfs van liberale zijde — we wezen er eenigen tijd geleden op — werd erkend, dat het eisch van billijkheid was, dat ook het bijzonder Hooger onderwijs door de Regeering zoo krachtig mogelijk financieel gesteund zou worden. Onder ons volk zijn nu eenmaal verschillende richtingen, die ook op het gebied van het Hooger onderwijs een eigen ideaal hebben. Aan de behoefte dezer richtingen kan de Regeering door haar openbare Hoogescholen niet voldoen en voldoet zij ook niet. Het is daarom niet meer dan billijk, dat de Regeering, die schatten voor de Rijkshoogescholen uitgeeft uit de belastingen van alle burgers, ook financieel de bijzondere Hoogescholen steunt, opdat deze zich zoo krachtig mogelijk kunnen ontwikkelen. Zelfs van een liberale Regeering zou daarom verwacht mogen worden, dat zij dezen steun wilde verleen, maar hoeveel te meer dan van een Christelijke regeering, die getoond heeft het Christelijk onderwijs zulk een warm hart toe te dragen.

Moge daarom het «voorloopig nog niet» op de lippen van den Minister geen uitstel ad calendas graecas beteekenen, maar weldra door een betere regeling van het subsidievraagstuk worden gevolgd.

Burgerlijk en kerkelijk recht.

Het heeft de aandacht getrokken, dat bij de bekende procedure van den Middel-

burgschen predikant de Classis eerst een oordeel of vonnis heeft uitgesproken naar aanleiding van bepaalde feiten of uitdrukkingen door dezen predikant gebragt, terwijl daarna, staande de procedure, een nieuw onderzoek is ingesteld naar de opvattingen van dezen predikant omtrent het gezag der Heilige Schrift en dat wel naar aanleiding van een brochure, door hem eerst na zijn voorloopige schorsing geschreven.

Dit nu meent men dat onbehoorlijk is, omdat in het burgerlijk recht de regel geldt, dat de rechter gebonden is aan den inhoud van de aanklacht; nieuwe feiten mogen tijdens de procedure niet als bewijsgronden worden aangevoerd. De rechter heeft alleen uitspraak te doen of de oorspronkelijke aanklacht juist was of niet.

Nu is het zeker waar, dat bij de burgerlijke procedure een dergelijke wijze van handelen niet zou geoorloofd wezen. Maar men mag, wat voor een burgerlijke procedure geldt, daarom niet zonder meer op een kerkelijke procedure overbrengen. Volkomen terecht toch merkt Prof. Rutgers op in zijn colleges over de Kerkenorde, door Dr. De Jong uitgegeven, «dat op kerkelijk gebied de zaak anders staat. De grond hiervan is, dat de rechter alleen te oordeelen heeft over een bepaalde aanklacht, maar dat de Kerkeraad (en ook de Classis) gehouden is opzicht te houden, en dan ook tucht te oefenen, indien de aanwezigheid van ergerlijke misstanden tot zijne kennis komt, ook al geschiedt dit eerst bij onderzoek naar een ander feit. Als de Kerkeraad (of Classis) bij het onderzoek van een klacht bemerkt, dat er nog meer ten laste van den beklagde is, dan mag hij dit niet terzijde laten, maar moet hij ook daarna onderzoek doen. De omvang van het onderzoek is dan niet bepaald door den inhoud van de (eerst ingediende) klacht» (blz. 67).

Natuurlijk volgt hieruit niet, dat de wijze, waarop eerst de schorsing is uitgesproken door de Classis wegens bepaalde feiten en daarna nog eens door den Kerkeraad op andere gronden, juist is te noemen. Maar wel moet het recht worden gehandhaafd zoolwer van den Kerkeraad als van de Classis, om wanneer iemands rechtzinnigheid in de belijdenis onder verdenking is gekomen, het onderzoek zoo ver mogelijk uit te strekken, zelfs tot hetgeen door hem tijdens de procedure is gedaan of geschreven.

Het vrij beheer.

In de Hervormde Kerk treedt in den laatste tijd de kwestie van het vrij beheer, die ook in de dolantie zulk een belangrijke rol vervuld, weer op den voorgrond.

Zoolwer men weet, heeft Koning Willem I, toen hij de Gereformeerde Kerken van haar zelfstandigheid beroofde en onder het juk van de door hem in 't leven geroepen Synodale organisatie plaatste, aan deze Synodale organisatie wel alle macht over de Kerk geschonken, maar de regeling van het beheer voor zichzelf behouden. En toen in 1866 de Koning zich terugtrok van alle bemoeiing met het kerkelijk beheer, werd de regeling niet aan de Synode opgedragen, maar aan een Algemeene Commissie van Toezicht, waarbij de gemeenten zich vrijwillig mochten aansluiten. Zoolwer ze dit niet deden, kwam het beheer geheel aan hen zelf en waren zij in beheerszaken autonoom.

Zoo bleef in dit vrij beheer nog altoos een stuk bewaard van de autonomie der plaatselijke kerken. Met hoe leede oogen de Synode dit ook aanzag en hoe veelzijdige pogingen ook door haar beproefd zijn om aan dit vrij beheer een einde te maken, een Synodale regeling van het Beheer durfde zij niet aan. Zoolwer zij zelf in een adres van de Tweede Kamer erkende, ontbrak haar daartoe de wettelijke rechtsgrond.

Zelfs is op de meeste plaatsen het beheer niet toebetrouwd aan den Kerkeraad, maar aan een zelfstandig college van Kerkvoogden, dat door Notabelen wordt gekozen en alleen aan deze Notabelen rekening en verantwoording schuldig is.

Ideaal is deze toestand zeker niet te noemen. Een geheel zelfstandig kerkvoogdij, die onafhankelijk naast den Kerkeraad optreedt, is op Gereformeerd standpunt niet te verdedigen. In onze Gereformeerde Kerken kennen we zulk een zelfstandig Kerkvoogdij dan ook niet. De zorg voor de stoffelijke goederen is aan den Kerkeraad opgedragen, die daartoe een Commissie van Beheer benoemt, die aan den Kerkeraad onderworpen is. Maar hoezeer we dit toestemmen, toch mag bij de beoordeeling van den strijd, die in de Hervormde Kerk over het beheer gestreden wordt, niet vergeten worden, dat het niet gaan om de vraag, of het beheer onder controle van den Kerkeraad moet staan, maar om de bevoegdheid van de Synode om het beheer te regelen, m.a.w. om het laatste stuk van de zelfstandigheid der plaatselijke gemeenten, dat haar nog overblijft, haar te ontnemen.

Op een Classicale conferentie, die onlangs te Leeuwarden gehouden werd om over deze beheerskwestie te spreken, werd wederom van de zijde der predikanten ampel en breed betoogd, dat de Synode deze bevoegdheid om het beheer te regelen, wel bezat en het tijd werd dat de Synode van deze bevoegdheid gebruik maakte, vooral om te zorgen dat de kerkelijke goederen door de kerkvoogden niet aan hun bestemming onttrokken werden. Van een opkomen voor de autonomie der plaatselijke gemeenten in zake het beheer was bij hen dus geen sprake. Integendeel, zoo uitdrukkelijk mogelijk werd door hen gezegd, dat waar de gemeenten, wat het bestuur betreft, onderworpen waren aan de hogere besturen, dat evenzo het geval moest zijn in zake het beheer. En al was de Synode dan niet door den Koning gemachtigd om dit be-

heer te regelen, zij bezat die bevoegdheid wel, omdat N.B. zij zich deze bevoegdheid geschonken had!

Tegenover dit ietwat zonderling betoog is met klem van historische argumenten niet een predikant, maar een jurist opgekomen, nl. Mr. L. I. van Apeldoorn. Met fijne ironie merkt hij op, dat het hier om een juridisch vraagstuk gaat, waarover predikanten zeker niet in de eerste plaats bevoegd zijn te oordeelen. Vast staat dat de eigenaar, zonder inmenging van anderen, het recht heeft, om zijn goederen te beheeren. De vraag, aan wie het eigendom dezer goederen toekwam, was dus beslissend. En op die vraag nu kan niet anders geantwoord worden, dan dat deze goederen niet het eigendom zijn van de Ned. Herv. Kerk als geheel, zelfs niet van de plaatselijke gemeenten als zoodanig, maar van de oorspronkelijke parochie. Er heeft daarom ook steeds scheiding bestaan tusschen het bestuur der Kerk en het beheer. En de Synode heeft nooit eenige bevoegdheid inzake het beheer bezeten. Men kan, zoolwer hij terecht opmerkt, niet bevoegd worden door zich zelf voor bevoegd te verklaren. Zelfs baat het niet, wanneer men zegt, dat de Synode niet het beheer wil, maar alleen de regeling van het beheer, want door deze regeling zou zij alle macht over de beheerders verkrijgen en dezen niets dan marionetten worden.

Zoolwer Mr. L. I. van Apeldoorn beloofd heeft, zal hij in een afzonderlijk geschrift deze argumenten, die vooral aan den toestand der kerkelijke goederen in Friesland ontleend waren, nader uiteenzetten. Met belangstelling zien we deze studie tegemoet. En in elk geval zijn we hem dankbaar, dat hij in deze vergadering van predikanten zoo onomwonden en beslist uitsprak, dat de Synode geheel onbevoegd is om het beheer te regelen, omdat de Synode nooit en van niemand en op geenlei wijze deze bevoegdheid ontvangen heeft en zij natuurlijk nog veel minder het recht heeft deze bevoegdheid zich zelf toe te kennen.

Professoren bij de examina.

De *Zeeuwse Kerkbode* verklaart het geheel eens te zijn met onze opvatting van het besluit der Generale Synode in zake het praeparatoir examen, maar zij meent, dat dit besluit zelf verkeerd is. De Kerk kan wel degelijk een wetenschappelijk examen afnemen, en de professoren zouden bij zulk een examen alleen toezicht moeten houden, evenals de deputaten der Particuliere Synode dit bij het peremptoir examen doen.

Mogen we hiertegen opmerken, dat dit toch niet juist is. Het wetenschappelijk examen behoort bij de School en niet bij de Kerk. Anders zou het volkomen overbodig wezen, dat een student eerst door de School geëxamineerd werd en dan nog eens door de Kerk. Het doel van de kerkelijke examinatie is niet in de eerste plaats om te onderzoeken, of iemand wetenschappelijk gevormd is, maar, zoolwer in Art. 4 der K. O. uitdrukkelijk staat, om onderzoek te doen naar zijn leer en leven. Vandaar dat de Kerk, als bewijs van de wetenschappelijke vorming van den candidaat, een candidaatsbul van de School verlangt, voordat zij haar examen afneemt. Blijkt nu bij dit kerkelijk examen, dat de kennis van den candidaat, ook trots de hem verstrekte candidaatsbul onvoldoende is, dan kan zij zeker deswege hem afwijzen. Maar het eigenlijke doel van de kerkelijke examinatie is toch niet om te onderzoeken, of zulk een candidaat wetenschappelijke kennis bezit, maar of hij zuiver is in de leer.

Meldt zich nu voor dit kerkelijk examen iemand aan, die niet wetenschappelijk door de School onderzocht is, dan kan de Kerk zelf genooddaakt wezen om ook dit wetenschappelijk examen af te nemen. Maar ze doet dit dan, zoo als de Synode terecht heeft ingezien, niet zelf, maar door de mannen der wetenschap daartoe uit te noodigen, omdat deze examinatie eigenlijk tot hun taak behoort.

Trouwens er is niets vreemds in, dat deputaten door de Generale Synode benoemd een examen afnemen. Bij de examinatie van de missionnaire Dienaren des Woords heeft de Generale Synode evenzeer deputaten aangewezen om de Classis bij te staan in het onderzoek naar de missionnaire vakken. En zoolwer de Classen als de deputaten der Generale Synode hebben deze opdracht nooit in een anderen zin verstaan, dan dat de examinatie in deze vakken door de deputaten der Synode geschiedde. Zij toch zijn de mannen, die door hun wetenschappelijke studie of door hun praktischen arbeid geacht konden worden het best met deze missionnaire vakken op de hoogte te zijn en die daarom de Classis helpen moeten om dit onderzoek te doen. De bedoeling daarentegen van de benoeming van de deputaten ad examina door de Provinciale Synode is niet om de Classis te assisteren bij het examen zelf, maar alleen om toezicht te houden, dat het examen ernstig genoeg afgenomen wordt.

Een misverstand?

Dr. Van den Brink meent, dat onze critiek op zijn bezwaren tegen de Middelsche Commissie op een misverstand berust. We zouden zijn artikel niet eens gelezen hebben en alleen zijn afgegaan op een onjuiste voorstelling, die Dr. A. Kuyper jun. in de *Rotterdamse Kerkbode* gaf. Ook de redacteur van de *Bazuin*, die gelijke critiek oefende als wij, zou er zijn ingeloopt, doordat hij weer op de *Herant* al ging.

Prof. Bouwman kwam in de *Bazuin* reeds verklaren, dat deze onderstelling onjuist was, want dat hij het artikel wel degelijk